

*Foto naar aanleiding van een actie bij de kerncentrale van Tsjernobyl (Oekraïne),
in het kader van de campagne Walk for a Free Nuclear Europe, 1995*

**Een buitenbeetje in de
strijd tegen kernenergie.
Inventaris van het archief
van Voor Moeder Aarde**

Martijn Vandenbroucke, Amsab-ISG

**De Walk across America for Mother
Earth**

In de tweede helft van de jaren 1980 was de strijd tegen de kernwapens beslecht; internationale akkoorden bezegelden het lot van de kernwapenwedloop. Met het ineensstorten van de Sovjet-Unie en de val van de Muur begin jaren 1990 kwam bovendien een symbolisch einde aan de Koude Oorlog. De bestaansredenen van de vredesbeweging leken verdwenen.⁽¹⁾ Sindsdien gingen de vredesbewegingen echter op zoek naar een nieuwe identiteit.

De strijd tegen de kernwapens kreeg een verlengde in de actievoering voor de afbouw van de kernenergie. Eind 1989 kwamen in Gent een aantal mensen samen met het ambitieuze plan een 5500 km lange wandeltocht door de Verenigde Staten te organiseren. Deze moest in 1992 plaatsvinden, precies vijfhonderd jaar na de landing van Columbus in Noord-Amerika. Bedoeling was om te vertrekken in New York aan de Oostkust en dwars door de VS naar het nucleaire testgebied in Nevada te wandelen; de VS voerde er sinds 1951

meer dan negenhonderd kernproeven uit op het voorouderlijk en verdragrechtelijk grondgebied van de Western Shoshone-indianen. Op 31 januari 1992 begonnen een honderdtal mensen aan de tocht dwars door Noord-Amerika: stappers uit België en de Verenigde Staten bereikten na negen maanden hun doel.

**Aandacht voor inheemse volkeren
bepalend voor naamkeuze van de
vzw**

De organisatie van de Walk across America gebeurde voorlopig onder de naam van de European Peace Pilgrimage (EPP). Na een grote respons op het initiatief werd in 1991 besloten een onafhankelijke vzw op te richten. EPP werd vervangen door For Mother Earth (Voor Moeder Aarde), een idee van William Roose sr., een Western Shoshone-ouderling. Deze naamkeuze was niet toevallig, de initiatiefnemers legden een band tussen antinucleaire actie en eerbied voor de indiaanse cultuur. Zo werd er onder meer ook gewerkt rond de Sacred Run, de herdenking van Wounded Knee en was er de campagne voor Leonard Peltier.

In 1991 was er ter voorbereiding van de Walk across America een korte wandeltocht in België: tussen 9 en 19 oktober 1991 werd gewandeld tussen Zeebrugge en de militaire basis te Kleine Brogel. Deze laatste plaats werd overigens een favoriet actieterrein van Voor Moeder Aarde (VMA) in België. In de daaropvolgende jaren waren er nog meermaals kortere voettochten in België.

Onmiddellijk na de thuiskomst uit de Verenigde Staten in 1992 werden plannen

gesmeed voor een nieuwe grote voettocht. In 1995 zou bij de Walk across Europe for a Nuclear Free World tussen Brussel en Moskou gewandeld worden. Bedoeling was om opnieuw 5500 km te voet af te leggen. De wandeling, waaraan een tachtigtal mensen uit 25 landen deelnamen, leidde tot de oprichting van nieuwe groepen van VMA in Nederland, Duitsland en Slowakije. Het initiatief ging gepaard met een internationale campagne en een petitie om kernproeven, kernwapens en kernenergie te bannen.

Uitbreiding van de werking

De Walk across Europe werd het daaropvolgend jaar gevolgd door een oproep tot boycot van Franse producten als protest tegen de hervatting van de kernproeven in Polynesië door president Chirac. In 1996 werd nog een derde internationale wandeltocht, ter herinnering van de tiende verjaardag van de kernramp te Tsjernobyl, ingelegd, maar men ging stilaan ook andere paden bewandelen. De herdenking van Tsjernobyl kende een hoogtepunt in de blokkade van de spoorlijn en hoofdweg van de Oekraïense kerncentrale. Gelijkaardige acties grepen plaats bij kerncentrales in België, Nederland en Slowakije. Begin 1997 hield VMA een internationaal trainingsseminarie in Bratislava (Slowakije). Er werden ervaringen uitgewisseld en trainingen rond het opzetten van antinucleaire campagnes gegeven. In juli van hetzelfde jaar werd nog deelgenomen aan het internationale kamp bij en blokkade van de kerncentrale van Temelin (Tsjechië). VMA was in dat jaar de drijvende kracht achter een internationale campagne van burgerlijke ongehoorzaamheid om kernwapens

te verbieden: de eerste burgerinspecties van militaire basissen zagen het daglicht. Nog in 1997 werd na een geweldloze blokkade van de kerncentrale van Doel besloten tot een Uraniuminformatietour met getuigenissen van Inheemse volkeren door Europa: België, Duitsland, Denemarken, Zweden, Finland en Oostenrijk werden bezocht.

In april 1998 had een trainingsseminarie plaats in het Roemeense Timisoara: een antinucleaire groep uit Bulgarije sloot zich aan bij VMA (nadat in de jaren voordien nog nieuwe groepen van VMA waren ontstaan in Wit-Rusland, Finland, Roemenië, Sri Lanka en Oekraïne). VMA bleef het internationaal netwerk rond burgerinspecties coördineren, met internationale acties aan het NAVO-hoofdkwartier, een vredesvoettocht van Brussel naar de atoomduikbasis Faslane (Schotland), met acties aan de militaire basis van Kleine Brogel (met actieve deelname van parlementsleden en diverse Bekende Vlamingen).⁽²⁾

In het voorjaar van 1999 werd VMA erkend door de European Voluntary Service, een Europees vrijwilligersnetwerk van de Europese Unie. Bij een nieuwe burgerinspectie van de basis van Kleine Brogel werd een stijgend aantal deelnemers vastgesteld. De meeste aandacht ging echter naar de organisatie van een nieuwe vredesmars van Den Haag naar Brussel: gedurende meer dan tien dagen namen ongeveer zevenhonderd mensen voor korte of lange tijd deel aan het protest tegen de nucleaire politiek van de NAVO. Het nieuwe werkjaar startte in september dan weer met een literaire wandeling rond de basis van Kleine Brogel.

Het Gents Ecologisch Centrum

Kortom, VMA liet zich opmerken door een verscheidenheid van acties. In het eerste jaar van de 21e eeuw ging de meeste energie echter naar de oprichting van een lokaal ecologisch centrum, al bleef VMA actief rond de burgerinspecties te Kleine Brogel en werkte de steungroep Inheemse Volkeren voort aan dossiers rond de bescherming van de voor Indianen heilige Big Mountain en de invrijheidstelling van Leonard Peltier.

In oktober 1996 namen de medewerkers van VMA in navolging van het idee "*Think globally, act locally*" het voortouw in de oprichting van een Gents Ecologisch Centrum (GEC): doel was de aankoop en ecologisch verantwoorde verbouwing van een pand. Op 12 oktober 1999, precies zeven jaar na het einde van de voettocht in Nevada, werd het GEC gevestigd in twee panden rechtover het Sint-Pietersstation. Naast kantoren voor VMA, het Gents Milieufrent, Cenergie, Netwerk Vlaanderen, Wielewaal, CVN en Westewind kwam er een Oxfam Wereldwinkel en werd er een biologisch eet- en thee-huis met infocentrum opgestart. Begin 2001 werd een biolabel voor het eethuis verkregen.

De activiteit van VMA was er daarom nog niet minder op geworden; ze bleef steeds nieuwe actieterrinen zoeken, zoals de strijd tegen GGO's, wapenhandel en ontbossing; het promoten van het ethisch bankieren, van biologische landbouw en alternatieve energie; campagnes voor de Finse gewetensbezwaarden en de bescherming van inheemse volkeren, en ze probeert actievoering met inhoudelijke werking te koppelen.

Het archief

Na een eerste verkennend gesprek in het najaar van 2003 werd in maart van dit jaar door Voor Moeder Aarde besloten tot de schenking van archiefmateriaal aan Amsab-ISG. Het archief bevat 132 nummers in 10 archiefdozen (1 lopende meter). Naast enkele algemene stukken (briefwisseling, verslagen) betreffende de organisatie bevat het voornamelijk materiaal over de door VMA opgezette acties uit de periode 1990-2001, zoals de Walk across America for Mother Earth, zonder welke VMA wellicht nooit bestaan zou hebben.

- (1) P. STOUTHUYSEN, "Weg die bommen". De vredesbeweging en het politieke debat over het Belgische veiligheidsbeleid. In: M. VAN DEN WIJNGAERT en L. BEULLENS, *Oost West, West Best. België onder de Koude Oorlog*, Brussel, 1997, p. 169.
- (2) Voor Moeder Aarde was zonder meer één van de pioniers van de later geruchtmakende Bomspotting-campagnes.

Bibliografie

- Bulletin Voor Moeder Aarde, Voor Moeder Aarde vzw, Gent, 1991-1992, 1994 en 2003.
<http://www.motherearth.org> (20 april 2004).
- STOUTHUYSEN, P., "Weg die bommen". De vredesbeweging en het politieke debat over het Belgische veiligheidsbeleid. In: M. VAN DEN WIJNGAERT en L. BEULLENS, *Oost West, West Best. België onder de Koude Oorlog*, Brussel, 1997, p. 158-170.